

Zdenko Jajčević

DJELOVANJE DRUŠTVA UČITELJA, NASTAVNIKA I PROFESORA FIZIČKOG ODGOJA NR HRVATSKE (1952 - 1962)

Osnivačka skupština Udruženje učitelja, nastavnika i profesora tjelesnog odgoja održana je 17. veljače 1952. godine u dvorani Prosvjete u Palmotićevoj ulici u Zagrebu. U ime inicijativnog odbora, osnivačku skupštinu je otvorio Emil Vukotić direktor Srednje fiskulturne škole u Zagrebu. Uz prisustvo 94 učitelja, nastavnika i profesora tjelesnog odgoja skupštinu su pozdravili Ivan Leko sekretar Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu NR Hrvatske i Luka Bajakić predstavnik NO Hrvatske. Inspektor pri Savjetu za prosvjetu, nauku i kulturu NRH, Zvonko Suligoj podnio je osnovni referat o problemima tjelesnog odgoja u školama i zadacima novoosnovanog Udruženja.

Na osnivačkoj skupštini Udruženja, preporučeno je Savjetu za prosvjetu, nauku i kulturu RH, da se u sve škole uvede dva sata nastave tjelesnog odgoja tjedno i provede revizija nastavnih planova i programa tjelesnog odgoja za sve uzraste. Preporučeno je povećanje stavki u budžetima za potrebe tjelesnog odgoja i smanjenje broja sati nastavnika tjelesnog odgoja, od 24 na 22 sata tjedno. Nastavnici tjelesnog odgoja koji na vanškolskim aktivnostima održavaju posebne satove tjelesnog vježbanja, treba priznati taj rad kao redovnu nastavu, honorirati ju ili je uzimati za potrebni maksimum sati. Zatraženo je održavanje seminara i tečajeva za opće stručno usavršavanje nastavnika tjelesnog odgoja. Od Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu RH, zahtjeva se da sprovede, organizaciju svih većih školskih i vanškolskih priredbi, nastupa i natjecanja školske omladine.

Sekcije Udruženja učitelja, nastavnika i profesora tjelesnog odgoja

Upravni odbor Udruženja konstituiran je na sjednici 21. veljače 1952. godine. Formirane su slijedeće sekcije: 1. Sekcija za razradu plana i programa tjelesnog odgoja u školama (voditelj - Zvonimir Vidović). 2. Sekcija za stručno uzdizanje i kulturno idejno razvijanje članstva. Za voditelje su izabrani Emil Vukotić, Josip Krameršek i Nikola Despot. 3. Sekcija za socijalnu brigu i odnos u školi (Marta Holc). 4. Sekcija za vanškolski rad učenika i nastavnika (Vjekoslav Pekota, Marijan Flander i Nenad Heruc). 5. Sekcija za štampu i stručnu literaturu (Milko Mejovšek).

Sekciji za vanškolski rad preporučeno je osnivanje zasebnih školskih društava i udruženja u većim mjestima, a u manjim, najtješnja suradnja sa društvima *DTO Partizan*, *Naša djeca* i *Izviđači*. Sekcija za stručnu štampu dogovorila je sa uredništvom *Narodnog sporta*, otvaranje posebne rubrike o tjelesnom odgoju na školama, a nastavnici se pozivani na suradnju u stručnim časopisima: *Pedagoški rad*, *Telesno vaspitanje*, *Fizička kultura* i *Gimnastički vjesnik*. Adresa Udruženja bila je u Kačićevoj ulici na broju 23. U Odbor za tjelesni odgoj pri Savjetu za prosvjetu nauku i kulturu, delegiran je Emil Vukotić, predsjednik novoosnovanog Udruženja učitelja, nastavnika i profesora tjelesnog odgoja.

Podružnice Društva

Podružnica nastavnika tjelesnog odgoja Zagreba osnovana je 1952. godine. Budući da je imala brojno članstvo, osnovan je gradski odbor i podružnice u općinama. Od prosinca 1952. godine, Udruženje učitelja, nastavnika i profesora tjelesnog odgoja mijenja naziv u Društvo učitelja, nastavnika i profesora fizičkog odgoja. Iz izvještaja Ivana Snoja u Biltenu Društva učitelja, nastavnika i profesora br. 6. iz 1953. godine, doznajemo da se organiziraju svakogodišnje Srednjoškolske igre grada Zagreba u rukometu, krosu, gimnastičkom višeboju i

atletici. Igre učinika osmogodišnjih škola sadržavaju troboj - gimnastički višeboj, atletiku i rukomet, a učenika u privredi - nogomet, stolni tenis i boks. Početkom 1953. godine, Društvo je uputilo pozive svim podružnicama da pošalju izvještaje o radu. Međutim, pristiglo je tek nekoliko odgovora. Tajnik podružnice u Delnicama bio je Saša Vodelnić. U Zadru predsjednik je bio Milan Filipi, a tajnik Milivoj Boranić. Članovi podružnice u Dubrovnika bili su Luka Ciganović, Pero Matana i Danilo Tomović. U Bjelovaru predsjednik je bio Vlado Poljak, a tajnik Jovanka Damjanović.

Godišnja skupština Društva 1953. godine

Druga godišnja skupština Društva učitelja, nastavnika i profesora fizičkog odgoja Hrvatske održana je 5. i 6. prosinca 1953. godine u Zagrebu. Na Skupštini su bili prisutni delegati iz drugih mjesta u Hrvatskoj: Zagreba (55), Osijeka (7), Karlovca (5), Varaždina (5), Bjelovara (3), Borova (3), Zadra (2), Nove Gradiške (2), Pakraca (2), Rijeke (2) i Čakovca (2). Po jedan delegat bio je iz Koprivnice, Poreča, Gospića, Vukovara, Benkovca, Gline, Senja, Splita, Imotskog, Dubrovnika, Metkovića, Krapine, Slavonske Požege, Rovinja, Virovitice, Našica, Podravske Slatine, Garešnice, Daruvara, Jelse, Korčule, Buja i Pule. Skupština je izabrala Upravni odbor u sastavu: Andro Beusan, Branko Busch, Adalbert Derniković, Marijan Flander, Desanka Gruić, Nenad Heruc, Jelica Janković, Vjekoslav Juras, Marjan Lanc, Krešo Pavlin, Vjekoslav Pekota, Vera Romanić, Ivica Varga, Zvonimir Vidović i Emil Vukotić. Na prvoj sjednici Upravnog odbora za predsjednika je ponovno izabran Emil Vukotić. Iz Biltena Društva, br. 8. iz 1954. godine, doznajemo da status stručnog učitelja fizičkog odgoja imaju osobe koje su položile veliku maturu gimnazije ili učiteljske škole i tečaj Komiteta za fizičku kulturu NR Hrvatske, 1946. godine u Zagrebu ili Rijeci. Da bi postali nastavnici, učitelji su trebali Zavodu za fizički odgoj uputiti molbu, svjedočanstvo o velikoj maturi i dokument o polaženju tečaja Komiteta za fizičku kulturu NRH. Zavod će te dokumente uputiti Savjetu za prosvjetu, nauku i kulturu NRH.

Nakon osam izdanih Biltena Društva učitelja, nastavnika i profesora fizičkog odgoja NRH, od 1954. godine Društvo je nastavilo izdavati Vjesnik Društva učitelja, nastavnika i profesora fizičkog odgoja NRH. Glavni i odgovorni urednik bio je Vjekoslav Juras. Od 1954. godine adresa Društva je u Račkog 6/I., a zatim iste godine - Viša pedagoška škola u Savskoj cesti broj 77. Od svibnja 1956. godine sjedište društva je u Boškovićevoj ulici broj 4., a od ožujka 1962. u Bogovićevoj broj 7.

Natjecanja za sportsku značku

Pravilnik o natjecanju za sportsku značku učenika, Društvo je donijelo 1954. godine. Natjecatelji su podijeljeni na dobne skupine. Od 11 do 12 godina - E stupanj, dodjeljuje se početnička značka, od 13 do 14 godina - D stupanj, dodjeljuje se pionirska značka, od 15 do 16 godina - C stupanj, dodjeljuje se napredna značka, od 17 godina i dalje - B stupanj, dodjeljuje se omladinska značka, te A stupanj u kojem se dodjeljuje kvalitetna značka. Sportske značke mogle su se osvojiti u slijedećim aktivnostima i sportskim granama: atletici, skijanju, plivanju, sportskoj gimnastici, košarci, streljaštvu, rukometu, nogometu, odbojci, vaterpolu, izletništvu i planinarenju. U jednoj dobnoj skupini može se osvojiti samo određeni broj znački u pojedinim sportskim granama, gore navedenih, prema vlastitom izboru. Učenici koji ispune sve predviđene zadatke za pojedinu sportsku značku stiču pravo konačnog osvajanja te značke pod uvjetom da su s uspjehom završili školsku godinu i da imaju najmanje vrlo dobar iz vladanja.

Treća godišnja skupština Društva održana je 14. i 15. prosinca 1956. godine. Na prvoj sjednici Upravnog odbora 15. siječnja 1957. godine, Emil Vukotić izabran je za predsjednika, Marjan Lanc za potpredsjednika, Zvonimir Vidović za tajnika, a Emil Blažetić za blagajnika. Pored tečajeva, za stručno usavršavanje nastavnika koje je organizirao Odbor za fizički odgoj

pri Savjetu za prosvjetu, nauku i kulturu, Društvo je u suradnji sa podružnicama organiziralo kraće tečajeve i večernje seminare iz domene nastave fizičkog odgoja i sportske aktivnosti učenika. Jedan takav seminar za vodnike i vodnice učenika zagrebačkih škola održan je od 24 do 27. rujna 1959. godine u Zagrebu na igralištu Mladosti. Seminar je održan na inicijativu novoosnovanog Gradskog odbora školskih društava za fizičku kulturu (osn. 12. lipnja 1959). Cilj seminara bio je osposobljavanje učenika za pomaganje nastavnicima fizičkog odgoja u školskim društvima za fizičku kulturu.

Komisija za fizičku kulturu

Izvršno vijeće Sabora NRH donijelo je na sjednici održanoj 6. rujna 1957. godine rješenje o osnivanju Komisije za fizičku kulturu kao samostalnog organa republičke uprave za rješavanje pitanja iz oblasti fizičke kulture. Zadatak Komisije bio je praćenje razvoja fizičke kulture, prikupljanje i sređivanje podatke o objektima, ustanovama, organizacijama i kadrovima u fizičkoj kulturi. Komisija predlaže Izvršnom vijeću Sabora mjere za unapređivanje fizičke kulture, daje prijedloge i mišljenja drugim organima o nacrtima propisa kojima se reguliraju pitanja od interesa za fizičku kulturu. Komisija je osnovana i sa zadatkom da daje prijedloge i mišljenja o raspodjeli financijskih sredstava koja se dodjeljuje društvenim organizacijama za fizičku kulturu. Ona daje mišljenje o nacrtima propisa iz oblasti fizičke kulture i vrši sve druge upravne poslove iz nadležnosti Republike u toj oblasti. Suradnjom između Društva i Komisije nastojalo se poboljšati stanje u fizičkom odgoju.

Djelatnost Društva učitelja, nastavnika i profesora fizičkog odgoja

Tijekom prvih deset godina djelovanja Društvo je radilo na unapređivanju nastave fizičkog odgoja, usavršavanju stručnih kadrova, izdavanju *Biltena* odn. *Vjesnika*. Društvo je organiziralo brojne proslave godišnjica i razradilo prijedlog dodjele sportske značke učenika. Suradivalo se sa Zavodom za fizički odgoj, Savezom sportova Hrvatske, sportskim savezima, Društvom za tjelesni odgoj *Partizan*, Društvom *Naša djeca*, Izviđačima, Ferijalnim savezom i Odborom radničkih igara. U izvještaju Društva iz 1959. godine, doznajemo da fizički odgoj u Hrvatskoj predaje oko pet stotina nastavnika. Međutim nisu svi nastavnici bili članovi Društva. Upravni odbor Društva koristio je sredstva iz dotacija Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu i Komisije za fizičku kulturu NR Hrvatske. Pojedini članovi Društva sudjelovali su međunarodnim skupovima. Tako je Emil Vukotić sudjelovao na Kongresu savjeta za zdravlje, fizički odgoj i rekreaciju u Amsterdamu od 28. do 3. srpnja 1960. godine. U cilju izmjene iskustva, Društvo je organiziralo gostovanje stručnjaka iz Švicarske, Austrije i Holandije. Gosti iz inozemstva održali su više predavanja na brojnim seminarima za nastavnike fizičkog odgoja.

Tijekom prvih deset godina rada Društva u Upravni odbor birani su: Drago Belužić, Andro Beusan, Emil Blažetić, Vladimir Brindl, Branko Busch, Adalbert Derniković, Nikola Despot, Maja Emrović, Marijan Flander, Darinka Gruić, Nenad Heruc, Marta Holz, Mihajlo Hornjak, Tomislav Hrkač, Vjekoslav Juras, Milan Kobali, Josip Krameršek, Marjan Lanc, Josip Leopold, Mara Macanović, Branko Majder, Ivan Mališa, Biserka Marčelja, Milko Mejovšek, Janko Mihalić, Miro Mihovilović, Miloš Mraković, Krešimir Pavlin, Vjekoslav Pekota, Kristina Petrina, Marijan Prpić, Živko Radan, Jelica Reljić, Vera Romanić, Ivan Snoj, Zvonko Suligoj, Nikola Šarić, Miloš Škeru, Zulejka Tućan, Ivan Varga, Zvonimir Vidović, Danilo Vižintin, Emil Vukotić i Zvonimir Zorko.

U Društvu su djelovale brojne sekcije i komisije. To su Sekcija za stručno usavršavanje i kulturno - idejno odgajanje članova, Sekcija za izradu planova i programa u školama, Sekcija za socijalnu brigu i odnos u službi, Sekcija za vanškolski rad učenika i nastavnika, Sekcija za

štampu i stručnu literaturu, Stručna komisija, Komisija za štampu i propagandu, Komisija za socijalna pitanja, Komisija za statistiku i evidenciju i Komisija za sportske igre učenika.

Seminari na nastavnike fizičkog odgoja

Prvi seminar za nastavnike fizičkog odgoja održan je od 10 do 31. kolovoza 1952. godine u Kaštel Lukšiću, pod rukovodstvom Emila Vukotića. Nastavu je organizirao Zavod za fizički odgoj u Zagrebu. Predavana je metodika nastave fizičkog odgoja, atletika, ritmika, vježbe na spravama i plivanje (ukupno 85 sati). Predavali su Emil Vukotić, Nikola Despot, Milan Kobali, Marijan Flander, Zvonimir Vidović, M. L. Bethem, Jelica Reljić, H. Binički i liječnik Ivanišević. Sudjelovalo je 55 nastavnika, 35 muškaraca i 20 žena.

Seminar skijanja za nastavnike fizičkog odgoja u Kranjskoj Gori održan je od 17. do 31. siječnja 1953. godine (ukupno 74 sati). Seminarom je rukovodio Emil Vukotić, a predavali su Emil Vukotić, Marjan Lanc, Milko Mejovšek i L. Bontempo. Sudjelovalo je 25 nastavnika, 13 muškaraca i 12 žena.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja osnovnih škola održan je od 5. do 26. srpnja 1953. godine u Biogradu. Seminarom je rukovodio Zvonko Vidović. Predavano je logorovanje, poslijepodne sporta i igara, atletika, igre, plivanje, ritmika, korektivna gimnastika, strojeve vježbe, narodne igre, vježbe spretnosti, vježbe na spravama, metodika fizičkog odgoja i streljaštvo. Predavali su Milan Kobali, Zvonimir Vidović, Nikola Despot, M. L. Bethem, Rolf Albonico, Hugo Brandenberger, Jelica Reljić i Zlata Markušić. Sudjelovalo je 47 nastavnika, 33 muškaraca i 14 žena.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja zaposlenih u gimnaziji i stručnim školama održan je u Biogradu od 28. srpnja do 16. kolovoza 1953. godine. Plan i program seminara bio je isti kao onaj raniji u Biogradu (96 sati). Rukovodilac seminara bio je Milko Mejovšek, a predavali su Milko Mejovšek, Zvonimir Vidović, Josip Krameršek, Nikola Despot, Milan Kobali, Jelica Reljić, Rolf Albonico i Hugo Brandenberger. Sudjelovalo je 36 nastavnika, 21 muškaraca i 15 žena.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja u Karlovcu održan je od 5. do 15. srpnja 1954. godine. Predavan je rukomet, košarka i atletika (50 sati). Seminarom je rukovodila Jelica Reljić, a predavali su Marijan Flander, Ivan Snoj, Nikola Despot, Branimir Majder, Milan Blašković i B. Šolić. Sudjelovalo je 32 nastavnika, 21 muškaraca i 11 žena.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja u Rovinju održan je od 19. do 31. srpnja 1954. godine. Predavana je sportska gimnastika, ritmika i plivanje (70 sati). Seminarom je rukovodio Emil Vukotić, a predavali su Josip Krameršek, Emil Vukotić, Zvonimir Vidović i Radovan Mironović. Sudjelovalo je 29 nastavnika, 15 muškaraca i 14 žena.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja u Crikvenici od 4. do 16. srpnja 1955. godine. Predavana je organizacija sportskih natjecanja, odbojka, vježbe spretnosti, plivanje i narodne igre (56 sati). Predavali su Milko Mejovšek, Andrija Strahonja, Zlatko Sabljak, Andrija Popovčak, Zvonimir Vidović i Tonka Drageljević. Sudjelovalo je 36 nastavnika, 23 muškaraca i 13 žena.

Seminar za učitelje osnovnih škola održan je u Crikvenici od 18. do 29. srpnja 1955. godine. Predavan je fizički odgoj (44 sati). Rukovodilac seminara bio je Zvonimir Vidović, a predavali su Emil Vukotić, Jelica Reljić, Darinka Gruić i Zvonimir Vidović. Sudjelovalo je 37 učitelja, 19 muškaraca i 18 žena.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja održan je u Vodicama od 7. do 15. srpnja 1956. godine. Predavane su vježbe oblikovanja, prirodni oblici kretanja, rukomet i hrvanje (32 sati). Seminarom je rukovodio Milko Mejovšek, a predavali su Milko Mejovšek, Marjan Lanc, Živko Radan, Vjekoslav Juras i Branko Sviben. Sudjelovalo je 62 nastavnika.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja održan je na Plitvičkim Jezerima od 7. do 17. kolovoza 1956. Predavano je izletništvo i logorovanje (31 sati). Seminarom je rukovodio

Živko Radan, a predavali su Živko Radan i Milan Raknić. Sudjelovalo je 21 nastavnika, 13 muškaraca i 8 žena.

Seminar fizičkog odgoja za učitelje osnovnih škola u Vodicama od 17. do 28. srpnja 1956. godine. Održano je 44 sati nastave. Rukovodilac seminara bio je Zvonimir Vidović, a predavali su Milko Mejovšek, A. Martinić, Jelica Reljić i Zvonimir Vidović. Sudjelovalo je 52 učitelja, 31 žena i 21 muškaraca.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja održan je na Badiji od 20. do 30. srpnja 1958. godine. Predavane su vježbe oblikovanja, plivanje, rukomet, nogomet, odbojka, medicinska kontrola i suvremeni oblici nastave (50 sati). Rukovodioci seminara bili su Emil Vukotić i Zvonimir Vidović, a predavali su Emil Vukotić, Milko Mejovšek, Zvonko Vidović, Branka Koturović, Ljubomir Koturović, Krešimir Pavlin, L. Bontempo, Miloje Gabrijelić i Lj. Bogunović. Sudjelovalo je 39 nastavnika, 27 muškaraca i 12 žena.

Seminar za nastavnike fizičkog odgoja na Badiji od 5. do 23. srpnja 1960. godine. Predavane su deformacije u držanju, antropometrijska mjerenja, korektivna gimnastika, školska sportska značka, vježbe spretnosti na tlu, narodne igre i plesovi, novi oblici rada u nastavi i plivanje (98 sati). Rukovodilac seminara bio je Zvonimir Vidović, a predavali su Ljubiša Koturović, Željko Stanić, Vjekoslav Juras, Radovan Mironović, Branka Koturović, Jelica Reljić i Zvonimir Vidović. Sudjelovalo je 40 nastavnika.

LITERATURA

1. Bilten Udruženja učitelja, nastavnika i profesora tjelesnog odgoja NRH, Zagreb, br. 1 (1952) - br. 8 (1954).
2. Vjesnik Društva učitelja, nastavnika i profesora fizičkog odgoja NRH, Zagreb, br. 9 (1954) - br. 27 (1962).